

Kalds-Bog for Justedals Præstegjæld begyndt 1830. –

Utdrag av dei eldste delane.

Førebels avskrift 25.1.2010

[Føreord]

I samband med 350-årsjubileet for Jostedal kyrkje i 2010 er kallsboka for det tidlegare prestegjeldet teken fram og nytta som kjelde. Ein del av det som står her, har såpass stor historisk verdi at me her publiserer ei avskrift av delar av boka.

Kallsboka er ein protokoll der prestane har skrive inn ymse opplysningar om kallet, til orientering for biskop, prost og etterkomarar i kallet. Her kan ein finne ei rad interessante historiske opplysningar. I Bergens stift kom føringa av kallsbøker i gang i 1820-åra. Frå tida før 1820 kjenner ein berre tre kallsbøker frå bispedømet. Det var eit initiativ frå biskop Jacob Neumann i september 1828 som fekk fart på kallsbokføringa. Han sende eit brev til prostane med direktiv om å innrette kallsbøker, og prostane formidla påbodet vidare til prestane. Dette skrivet var den direkte årsaka til at føringa av ei kallsbok for Jostedalen kom i gang, og skrivet frå Neumann er innteke fyrst i kallsboka. Ho skulle autoriserast av biskopen, noko som skjedde då biskop Neumann var på visitas i Luster 23. juni 1834.

Det var presten Bernt Anker Leigh (1800–1872) som tok til å føre kallsboka. Han vart utnemnt til prest i Jostedalen 22.11.1828 og var den fyrste presten her etter at Peder Pavels Aabel hadde styrt kallet frå Sogndal 1823-28. Det var såleis Leigh som skreiv inn dei historiske opplysningane om tida før han sjølv kom til Jostedalen. Han var prest her til 1834.

Kallsboka er ein fin skinninnbunden protokoll som i dag ligg på Luster kyrkjekontor i Gaupne. Boka vore i bruk fram til det siste, men føringa er no avslutta og ein ny protokoll teken i bruk.

Den følgjande avskrifta er førebels, og det står att å kontrollere ein del punkt i teksten. Det er markert med (?) når ordtydinga er usikker, og utelatne bokstavar og ord er markerte med stjernetekn - ***. Alt tekst som er sett til og ikkje står i den handskrivne protokollen, står i [skarpe klammer]. Berre dei eldste delane av kallsboka er så langt skriven av. Det vil hovudsakleg seia dei delane Leigh skreiv frå han tok til med føringa i 1830 til han forlet Jostedalen i 1834. Anne Marta Hoff har skrive av Series Pastorum Loci (presterekkja) medan underskrivne står bak resten av avskrifta.

Ei nyttig innføring om kallsbøker finn ein i Bjerkås, Ola. (1997). *Preste- og prostearkiver. En brukerveiledning*. Oslo: Riksarkivaren, s. 28-33.

Jostedalen, 25. januar 2010

Oddmund L. Hoel

[Innhald]

					<i>Avskrift</i>
1. En Beskrivelse over Præstegjældets Grændser etc.	Folio	3.	nye	3	[---]
2. Om Kirken	---	17.	"--	17	[utdrag]
3. Series pastorum loci	---	14.	"--	31	[utdrag]
4. Om Præstegaarden	---	23.	"--	76	[utdrag]
5. Mensalgodset og de faste Indtægter	---	27.	"--	94	[utdrag]
6. Visitatsbemærkninger	---	39.	"--	113	[---]
7. Kirkebøger avgit til Statsarkivet			"--	108	[---]

[Innhaldslista står på fyrste side i protokollen. Den opphavlege sidenummereringa er overstroken i samband med at protokollen vart innbunden på nytt for å gje plass til fleire sider. Protokollen er gjennomgåande sidenummerert, men det er mange blanke sider mellom kapitla for å gje plass til ny tekst. Det er også ført opp kva delar som er med i utdrag i denne avskrifta. Sidetala i protokollen er markerte med [s. x] i den laupande teksten i avskrifta.]

[Biskop Jacob Neumanns brev 1828]

[s. 3A] Denne Kaldsbog er indrettet ifølge Hans Høiærværdighed Biskop Neumanns Circulaire af 3^{die} September 1828 saalydende:

Det var stedse et fortjenstligt Arbeide at samle for Efterslægten Bidrag til nøiere Bekjendtskab med det Sted og den Stilling, i hvilken man selv leve og virker. I særdeleshed ere særegne Notiser om Præstekaldene og Præstegaardene saare vigtige for den efterfølgende Række af Præsteer, ligesom deslige Antegnelser ere underholdende for Historikeren og Statistikerene i Almindelighed. Ledet af disse Betragtninger og bekjendt med de Indretninger som til det samme Øiemed bleve allerede i Midten af det forrige Aarhundrede truffe i Aggershuus Stift, anomder jeg Dem derfor, mine ærværdige Brødre om at anskaffe en, efter Omstændighederne 30–40 Ark tyk og i stærkt Bind indbunden Bog, i hvilken, under Navn af Kaldsbog, bliver at indføre:

- 1) En Beskrivelse over Præstegjældets Grændser og Inddeling i forskjellige Sogn, samt Gaardenes Antal i ethvert af disse, med deres Navne. –
- 2) Kirkenes Antal, Navne og Inventarium, samt hvilke historiske Mærkværdigheder der maatte være, eller efter Sagn have i Fortiden været ved disse.
- 3) En Series pastorum loci, saa ført og i Tiden, som man Kjender dem, hvortil føres da nærværende Præsters egen curricula vitæ, og lades Rum for Lignende af Eftermændene.
- 4) Præstegaardsbygningene, med special Angivelse af hvilke det tilkommer Præsterne, og hvilke det vedkokommer Almuen at vedligeholde, samt Fortegnelse over Inventariet, Beskrivelse over Præstegaardens Grændser, dens Kreaturhold, dens Huusmandspladse, dens Udsæd, dens omtrentlige Avling og Herligheder. –
- 5) Mensalgodset, tilligemed Landskylden og Tidenden af hver Gaard [s. 3B] efter seneste Tiendebestemmelse. –
- 6) Klokkergaarde, Skolebygninger og Magazinhuse m. m. om saadanne gives, med historiske Notiser.
- 7) Beskrivelse over hvilke Mærkværdigheder der maatte findes i Præstegjældet, enten af Naturen eller Konsten, eller af minder og Sagn fra Oldtiden.

8) Efter hver Afdeling bør nogle ubeskrevne Blande levnes for Tillæg, og de første eller sidste 8te Blanke i Bogen bør staae aaben for Visitators Bemærkninger. -

En saadan Kaldsbog, hvis Værd vilde ved Kharter og Tegninger end ydermere forhøies, maa gjennemdrages og folieres, paa det at jeg, ved næstkommende Visitats kunde sættes istand til at autorisere den.

Bergen 3^{die} September 1828.

Neumann.

[Del 2.] Justedals Kirke

[s. 17A] Om denne Kirkes Opbyggelse gaaer følgende Sagn: Efterat den sorte Død havde overgaaet Justedalen, Folket var bortdødt og alting baade Skov og Mark forgroet, eftersom Stedet en Lang Tid var ubeboet, og efterat Folk fra adskillige Steder havde atter opryddet Gaardene, skulde saa da bygges en Kirke. Stedet skal da være blevet udvalgt dertil noget fra Præstegaarden paa en liden slet Plan frem efter i Dalen, som kaldes Kirkestein (hvor endnu sees med Stene at være lagt i gammel Tid); men skal det man havde bygget paa Kirken, være nedrevet om Natten og fundet paa den Bakke, Kirken nu staaer, hvorpaa man da skal have besluttet at omhugge al den Kratskov, som stod paa Bakken, og, ved at ryddiggjøre den og opgrave Rødterne, fundet Klokkeren, som nu er i Kirken, i Jorden. – Kirken er rimeligviis opbygget ganske af Nye 1660 af Hr Sognepræst Tøger Jensen for 138 Rdl. Efter Regnskabet i Kirkestolen Aar 1722 har den intet Jordegods, men dens aarlige Indtægt har været:

1) Leie af 13 Køer med 1 ort af hver	2 Spd	3 Ort
Leie af 19 Geder med 6 Sk af hver	4	18 Sk
Leie af 14 Faer med 4 Sk af hver	2	8 Sk
2) Korntienden, foruden 2 Tønder til Brød og Viin, og saa	2 Spd	
2 Tønder Fyldkorn til 1 Spd: Tønde		
Summa	6 Spd	2 Sk

Inventarium

1 liden Sølvkalk og Disk; 1 forgyldt af Kobber; 1 liden Tinflaske; 1 gammelt Alterklæde; 2 gamle Alterduge; 1 udsledt Dug; 1 god Messehagel og 1 gammel udsledt; 1 gammel Messesærk(?); 1 gammel Bibel; 1 Alterbog; 1 Kirkeritual; 1 Psalmebog; 2 Messingstager med Piber; 1 Messingbolle i Funten; 1 Løgte af Blik; 1 Klokke; 1 ganske liden Klokke. [s. 17B]

Fortegnelse

over Tienden som svares til Justedals Kirke ifølge ingdaet Forening med Kirkeeier Johannes Asbjørnsen og Almuen 12 Mai 1802.

Øien	1 Mæle Korn	
Øvre-Myklemyhr	1 ---	
Nedre-Myklemyhr	1 ---	
Ormberg	1 ---	
Fossen	1 ½ ---	
Sperle	1 ---	
Aasen	2 ---	
Breum	1 ---	
Nedrelie	2 ---	
Bakken	2 ---	
Bjerk	1 ½ ---	
Vandberg	1 ---	
Yttrie	½ ---	
Kjærvig	1 ½ ---	
Kreken	2 ---	
Espe	2 ---	
Krogen i Penge		12 Sk
Øvre-Faaberg	2 ---	
Nedre-Faaberg	2 ---	
Lien	2 ---	
Mjølvæhr	2 ---	
Bjerkehoug i Penge		9 Sk
Hougen	2 ---	
Kronen	2 ---	
Hellegaard	2 ---	
Snethun	2 ---	
Grov	2 ---	
Bergsæt	1 ---	
Tilsammen	4 Tønder 1 Mæle og	21 Skilling

[s. 8A] Derefter blev ventileret med Almuen og Johannes Huus, som Kirkeeier, om Accord for Kirkens Korntiende kunde naaes, hvorom blev da sluttet saadan Forening: Det skal staae i Almuens frie Valg, for hver især, og for den ganske Almue i Almindelighed selv at nogle, enten de ville betale Kirketienden in natura med Korn, eller de ville Løse inn af Kirkeeieren

mod 32 Sk Mælen, som gjør 3 Rd: 2 Sk Tønden; hvilket Yderen anbyder Kirkeeieren enten 2 Sk Mælen, eller Korn in natura, skal Eieren være pligtig at modtage, og Valget ere aarlig at staae til hver Almuesmand især, men ikke til Kirkeeieren, og i dette som da anbyder, enten Penge eller Korn, skal da Smaaetienden være indbefattet, som aldrig er lagt til Kirken anderledes.

Vedtogets Overeensstemmelse med Indre-Sogns Justits Protocol bekræfter
Irgens

Approberes i Overeensstemmelse med Forordningen af 31 Juli 1801 § 7 lit:l.

Det Kongelige Danske Kancellie den 4de Mai 1805.

Kaas, Cold, Knudsen, Bülow, Monrad, Berner og Lassen

(L. S.)

[Del 3] Series pastorum loci

[s 31A] Ligesaa upaalidelige som de Efterretninger om de ældste Præster i dette Kald, der ved Sagn ere oppevarede, findes at være, ligesaa feilagtige ere de Optegnelser herom, det Hattingske Manuskript indeholder. Hvad man hist og her kan opsamle af Kirkestolen i Lysters Kald, der synes at vise at Justedalen Aar 1632 har været et Annex til Lyster, og nogle gamle Documenter angaaende Kornrettigheden af Kirkerne til Sognepræsten her er naturligviis det troværdigste.

- Om her altsaa, som Sagnet Lyder, har været en Hr Peder, hvis Søn, født under en ulykkelig Stjerne, krænkede en Bondekone og skjød Manden ihjel paa en Bjørnejagt, hvorfor han endte sit Liv under Øxen; om nogen Hr Lage efter ham, stridbar og stærk, har kjæmpet med Bonden Ole Andersen Aasen, det er meget uvist, og Laborer i det mindste af cronologiske Usandsynligheder. Anm: Om den Jonas Jacobsen Hatting nævner før Hr Mickel, findes Intet. - Af hiin Kirkestoel sees derimod at:

1) **Hr Michel** (maaskee Nielsen og Broder af Hr Christen i Lyster) i Aaret 1632 har været Præst og Kirkens Væрге her. Det er ei usandsynligt, at han har været den første Sognepræst her efter Adskillelsen fra Lyster. Han sees at være død 1634.

2) **Herr Otto Rafn** sees af et gammelt Document udstædt den 28de October 1636 af Jens Bjelke til Østerrad, Norges Riges Kansler og Høvedsmann paa Bergenhuus, angaaende Kornafgift af Kirkerne til Sognepræsten i Jøstedal, at have været dette i det mindste Aaret forud, altsaa fra 1634 eller 1635. Han skal tilforn efter Sagnet have været Præst til Kjøbenhavn - Danmark - og for en Forseelse - Han skal i Hidsighed have slaaet en Kommunikant ved Alteret - afsat her; men roses som en duelig og begavet Mand. Han skal allerede ved sin Komme hertil have været gift med Alles Christensdatter, hvis Navn findes paa en Stoel i Kirken, som overlevede ham og blev gift med Eftermanden. Af hans 2 Børn, som Sagnet nævner, boede Sønnen Hans Ottesen Rafn paa Gaarden [s. 31B] Øvre-Myklemyhr i Justedalen, og findes 1674 at være bleven Kirkens Væрге. At han har ladet bygge Taarnet til den er høist rimeligt, da der paa Taarnets Spiir finde Bogstaverne H:O:R og derunder 1649; Ligesaa har han foræret Kalk og Disk til Kirken og ladet sit Navn H:R: sætte paa en Steen, der staaer ved

Qværnehuset. – Datteren Sophie Rafn skal først være gift med Bonden Sjur Andersen Yttrie i Lyster og siden med Præsten Hr. H: Nitter. For en Lignende Brøde som den før omtalte skal Herr O: Rafn det sidste Aar før sit Liv være bleven tiltalt, men død før Sagen var paakjendt henved 1650.

3) **Herr Tøger Jensen** har saavel efter Sagnet som hine skriftlige Mindesmærker været Hr Ottos Eftermand, ansat ved Aar 1650, thi snart findes han at være Kirkens Værge i Justedalen og af ovennævnte Høvedsmand Jens Bjelkes Eftermand paa Bergenhuus Ofve Bjelke 1653 og 1656, og af Titus Bjelke 1664, er Korntienden at Kirkerne i Yttre- og Indre Sogn til ham stadfæstet, og af den sidste bestemt til 20 tønder. Af Kirkestolen erfares, at han har ladet bygge Justedals Kirke ganske af Nye Aar 1660 for 138 Rdl. Han skal have ægtet sin Formands Enke Ales Christensd., og antaget som Medtjener Herr Hendrik Nitter til hvem han overdrog Kaldets Bestyrelse, og overlod Præstegaarden samt Kaldets uvisse Indtægter, medens han selv boede paa Nedre-Myklemyhr, og levede af denne Gaard og Kaldets faste Indtægter. Naar han har kaldet Herr H: Nitter og hvor længe han levede er uvist. At han, som Sagnet lyder, har Levet til 1720 synes fast utroligt. Det er derimod upaatvivleligt at hans Eftermand var

4) **Hr Hendrik Nitter**, først Kapellan, som meldt, fra 1700 eller 1706 og siden Sognepræst maaskee fra 1710. Af hans Familie finds Mange i Lyster og Hafsloe, især har den boet paa Rønnei i Gaupne Annex, dog synes de ei at nedstamme i lige Linnie fra ham, men maaskee fra en Broder af Præsten. Det er rimeligt at han, som Hatting beretter, er død 1704.

5) **Herr Hans Viingaard**, vides at have været hans Eftermand i nogle Aar, rimeligviis fra 1725 til 1731 eller 1732, da Hans Frorup [s. 32A] sees at være kommen til Kaldet. Om Herr Vingaard vides Intet da den ældste og meget defectire(?) Ministerialbog, der findes ved Archivet, begyndes fra 1733, da Dom: Lætare *dvs.* Midfaste Søndag.

6) **Herr Hans Christen Frorup** kom hertil Søndagen Dom Judica derefter indsatte han sig selv, og oplæste sit Kaldsbrev af 12te Juli 1732 og Kollats af Biskop Bornemann dat: 21te Decb. f. A. – Som man siger skal han have havt Biskoppen til Morbroder, og saaledes alt Aaret efter være forflyttet. Virkelig synes han i Feb. 1734 at have forladt Justedalen. [Innsett sekundært:] | Den 27 October 1733 holdt han sin afskedstale i Justedalen, hvor han dog forrettede til 12 Febr: 1734. |

7) **Herr Niels Andreas Wibye** har første Gang forretted Gudstjenesten her d: 16te Juli 1734, og sidste Gang den 1ste S: p: T: 1738, hvorfra han Torsdagen efter reiste til Kjøbenhavn. Nu stod Kaldet vacant henved 4 Aar, og bestyredes i denne tid af Herr Christopher Munthe og det følgende Aar af Herr Hans Johannesen Grøn, personal Kapelan til Viig, og i 1740 af Herr Gerhard Geilmeyden, personel Kap: til Leganger.

8) **Herr Mathias Jørgensen Foss** er fød i Kjøbenhavn den 8de Marts 1714; blev i sit 14de Aar indsat i Sorøe Skole, hvorfra han blev demittered 1733, forblev ved Universitetet til 1739, reiste samme Aar til Norge, og Aaret derpaa til Kjøbenhavn igjen, hvor han sluttede sit akademiske Løb 1741, og blev samme Aar den 15de Mai beskikket til Sognepræst for Justedalen [Innsett sekundært:] | hvilket Embede han tilgraadte 7 April 1742 og holdt Gudstjeneste første Gang 2. Sønd efter Paaske, som var dagen derefter, og | hvor han forblev som saadan i 50 Aar 8 ½ Maaned indtil sin Død den 31 Januar 1792. Han var gift med Maria Christina Dreier, og skal have havt 10 Børn, af hvilke man kun kjender 1 Søn der blev Skomager i Bergen, og 3 Døttre. Han var ulykkelig som Ægtemand og Fader; thi han blev separeret fra sin Kone, der levede i flere Aar i Lyster med 3 Døttre, og drog siden til Bergen, hvor hun Døde i den største Armod. Herr Foss var en lærd og temmelig begavet Mand. Han har udgivet en Beskrivelse over Justedalen. Uden tvivl har han været svag og meget overtroisk. I de sidste Aar af hans Embedstid begyndte adskillige Uordener at indsnige sig, fornemmelig som en Følge af den uforsvarlige Kroehold, hans Huusholderske, Maren Svaboe, tillod sig, endog under [s. 32B] selve Prædiken. Og som den Gamle enten ei saae eller ikke havde Kraft nok til at afskaffe.

9) **Ole Aabel**, der i 1792 udnævnedes og i Feb: 1793 holdt sin Tiltrædelsesprædiken som Sognepræst til Justedalen, havde derfor al Kraft nødvendig for at udrydde de herskende Uordener med Drik og Kortspil. Men det lykkedes ham temmelig, og med Justedølnernes hele Kjærlighed og Agtelse forlod han dem efter 8 Aars Forløb i Feb: 1801, da han var bleven forflyttet til Sognepræst i Urlands Præstegjæld. Medens han var Sognepræst i Justedalen ægtede han Christine Margrethe Pavels, Steddatter af Provst N: Friis paa Hafsloe. [Tilsett sekundært:] | 1839, 17 October, resignerede han som Sognepræst til Urland med aarlig Pension af 400 Spd. og døde den 17 Marti 1852, 95 ½ Aar gammel. |

10) **Herr Hans Hendrik Lind**, en Søn af Sognepræsten til Hafsloe A: Lind, blev som Kandidat kaldet til dette Embede, og tiltraadte samme den 15de Marts 1801. Han var gift fra Kjøbenhavn, men fik ingen Børn. Ved Tiendecommissionen i 1802 indgik han den for

Kaldets Indkomster skadelige Forening med Almuen, at Smørtienden herefter skulde betales med Penge til 5 2/3 s: pr Mrk [Mark?]. I Foraaret 1807 reiste han herfra, og blev ansat som Sognepræst til Hjerdals Præstegjeld i Øvre-Tellemarken.

11) **Cordsen**, holdt sin Indtrædelses-Prædiken her den 15de Mai 1808. Han havde tilforn været Skibspræst, og syntes undertiden at lide af nogen Sinds\Aands/forvirring. Nytaarsdag 1812 holdt Herr Cordsen Afskedsp: forlod derpaa Justedalen for at tiltræde Sognepræstembedet i Vigedal i Christiansands Stift, hvilket han dog snart maatte frasige sig, og levede ei længe efter. Han var Søn af en Kjøbmand Cordsen i Stavanger, og ei gift medens han var i Justedalen.

12) **Holger Halling Schjødt**, fød i Kjøbenhavn eller dog i Danmark, var først Skolelærer der, og derpaa Sognepræst til Justedalen, hvor han indsatte sig selv den 19^{de}S: p: T: 1812 Han var meget sygelig, og især i Begyndelsen en meget opfarende Mand, men tillige retskaffen og nidkjær for sit Kald, hvorfor han var almindelig elsket. Et Par Aar [s. 33A] efter hans Ankomst hertil ægtede han Jomfrue Lovise Augusta Viborg, der kom efter ham fra Kjøbenhavn; de havde 2 Børn før deres Afreise herfra. Forflytted til Lexvigens Kald ved Trondhjem, forlod han Justedalen i August 1820. [Tilsett sekundært:] | Aar 1846, 11te August fik Hr Halling sin Afsked i Naade som Sognepræst til Holtaalen ved aarlig Pension 350 Spdr: Hr Schjødts hensov i Herren den 25te Juni 1856, omtrent i en Alder af 85 Aar. | Da Kaldet efter Naadensaarets Udgang endnu ei var ansøgt af Nogen, vedblev Provst E: Qvale, der efter Hr. Schjødts Afreise overtog dets Bestyrelse, fremdeles at betjene samme indtil Sommeren 1822, da

13) **Peder Pavels Aabel** blev som Kandidat kaldet til Sognepræst her den 13de April 1822, og October samme Aar tiltraadte Embedet. Han blev imidlertid allerede under 20de August 1823 udnævnt som Sognepræst til Sogndal – efter underdanigst Forslag i Ansøgningen – med den Forpligtelse tillige at betjene dette Kald indtil det med egen Præst kan vorde forsørget, og til den Ende at foretage 6 Reiser aarligen til Justedalen mod at nyde Kaldets Indkomster, med Undtagelse for de første 3 Aar af de 19 Tønder Korn, der tilfalde Justedals Sognepræst af en Deel Kirker i Indre- og Yttre-Sogn, hvilke anvendes til Grundlag for et Bygdemagazin i Justedalen. Det blev ogsaa under hans Bestyrelse bragt istand et velbygget Huus til dets Forvaring, og det har nu en Beholdning af 70 Tønder reent Byg. [Tilsett sekundært:] | Hr P:P: Aabel blev i 1833 naadigst udnævnt til Sognepræst til Land i Christiania Stift. I 1855

udnævnedes han til Provst over Valdres (?) Provstie. | P:P: Aabel vedblev saaledes at bestyre Kaldet fra April 1824 til 1829, da

14) **Bernt Anker Leigh**, fød den 17de Dec: 1800, Student 1822, og udnævnt til Sognepræst for Justedalen under 28de November 1828, i April 1829 tiltraadte Embedet. Han ægtede den 12te Marts samme Aar Frøken Anna Justine Must Coucheron. – Sognepræst Leigh forlod Justedal Vaaren 1835, efterat være udnævnt til residerende Kapellan i Gusdals Præstegæld i Agershuus Stift. [Tilsett sekundært:] | Den 19 Juli 1841 udnævntes han til Sognepræst til Overhalden(?). Hr Leigh vidste i høi Grad at vinde Menighedens Yndest, hvorfor han endnu her levere i agtet og kjerlig Erindring... |

15) **Kjeld Andreas Bugge**. Født 28de November 1807, blev naadigst udnævnt til Justedals Sognepræst 27de November 1834. Han forlod Justedalen Høsten 1840, og flyttede til Urland, hvor han ved Kaldsbrv af 22de Februar same Aar naadigst var ansat som Sognepræst. [Tilsett sekundært:] | 1843, 9de Januar, meddeltes ham Bestilling [?] som valgt Provst i Indre Sogns Prostie, 1846, 26 Juni udnævntes han til Sognepræst til Egersund. Hvad jeg forhen bemærkede om Hr Leigh, gjælder ligeledes om Hr Bugge. |

16) **Michael Sundt Tuxsen Fasting**. Født den 30de November 1806, blev udnævnt til Sognepræst for Justedals Menighed den 15de Juli 1840 og holdt sin Indtrædelse 1ste Paaskedag 1841. Under ham blev en ny Præstebygning opført, efterat et Bidrag af 400 Spd var Almuen tilstaaet af Oplysningsvæsenets Fond. Efterat have holdt sin Afskedstale 1ste Pintsedag 1846, forlod han denne Menighed for at tiltræde Jølsters Sognekald, hvortil han under 16 Juli 1845 naadigst var bleven udnævnt til Sognepræst. [Tilsett sekundært:] | Fasting blev under 12te Oktober 1857 udnævnt til Sognepræst til Førde. Forevist den 26de August 1847. |

17) **Christian Bastholm Heltberg**, født den 26 juli 1809, udnævntes til Sognepræst for Jostedal den 29 November 1845 og forrettede første Gang i Samme Kirke 8 Søndag efter Trefoldighed, den 2 August 1846. Tilforn, nemlig fra marts 1836, havde han været personal Kapellan til Stange paa Hedemarken, og ankom her til Jostedal med Hustru og 5 Børn. Under ham afgave samtlige Præstegældets Gaardbrugere en skriftlig Erklæring, bindende for sig og efterkommerene, hvormed de forpligtede sig til at erlegge Smørtienden in natura, og ikke, som efter Forening i 1802 med Sogneprest Lind, efter 5 2/3 s pr Md. Efter indgiven Ansøgning, og kraftig Medvirken af Provstiets Provst, Sognepræsten til Aurland, bestemtes ved Kgl: Resolution af 22 April 1852, at Jostedals Sognepræst af Oplysningsvæsenets

Underholdelsesfond midlertidig yder 200 Spd aarlig fra same Aars Begyndelse at regne, hvilket Tillæg Sognepræsten her høiligen tiltrænger, og som han forhaabes, for Fremtiden at ville nyde godt af. Under 16 April 1853 udnævntes Heltberg til Sognepræst til N... (?) i Romsdalen, efter af Interimsregjeringen dertil at være constitueret under 8 Februar same Aar. Den 7 Søndag efter Trefoldighed den 10 Juli 1853, holdt han sin Afskedstale, og afreiste derpaa med sin Hustru, Margarethe Sophie Sabine, født Herre, samt 6 Børn. Hr Heltberg blev i October Maaned 1858 udnævnt til Provst i Romsdal Provsti.

18) **Ole Christian Rasch**, født i Christiania 11te Februar 1809, udnævntes som Candidat i Theologien til Sognepræst i Jostedal, den 27de August 1853, og forrettede første Gang i Jostedals Kirke 5te søndag efter hellig 3 Konger, den 5te Februar 1854. Han ankom hertil med Hustru og 3 Børn den 28de Januar forud. I Sognepræst Rasches Tid anskaffedes en ny Messehagel til Kirken, Kirchens Gulv ophøiedes $\frac{3}{4}$ Alen i 1859, en ny Kirkeklokke anskaffedes ved samme Tid, da den saare gamle Klokke, som skal have vært her før Sortedøden, fik Skade under Indringen af Paaskefesten 1856. I 1859 blev Kirkegaarden udvidet, ved Tillæg af 200 □ Alen, som udlagdes af Præstegaarden. Muren om hele Kirkegaarden opsattes og forhøiedes betydelig. Den førhen tjærebrædte Kirkes Bordklædning casseredes, og i 1862 blev Kirken forsynet med fuldstændig ny Bordklædning, blev malet med hvid Oliefarve, Taget blev da og udbedret, og tilligemed Taarnet overstrøget med Steen...stjære, Vinduerne blev ved Reparationen i 1862 tildeels ny, de Vinduer, som før vare i Choret, bleve borttagne og indsattes, eet i Vaabehuset, og eet paa Kirkens nordre Væg, hvorved Kirken blev meget Lysere og hyggeligere. Hvad Kirkens Udseende angaar, da er der stor Forskjel paa nu og før. Det gamle Almuebibliothek, der var saa godt som ... (?) fik af Oplysningvæsendets Fond 20 Spd til Indkjøb af Bøger. Ligsom og forhenværende Sognepræst Leigh forærede Bibliotheket Bøger for 25 Spd, hvilke Bøger oftere ere udlaante til Almuen. Bygdemagasinet har i min Tid været med Omhue bestyret, hvorved dets Formue har tiltaget, og er det min Mening, at dette Kornmagasin aldrig bør nedlægges eller Kornet sælges og omgjøres i Penge, til Fond for en Sparebank. I trange Aar er det godt for den fattige Almue, at kunne faa laant Byg af Magasinet. Under 16de September 1868 udnævntes Rasch til Sognepræst til Nabopræstegjeldet, Hafslo, hvor hen han den 6te Novbr 1876 flyttede med sin Hustru, Andra Wilhelmine, født Daae, Datter af Provst Anders Daae til Lyster. Deres 2 Sønner og en syg Datter haver fra 1855 og (?) 1858 været underholdte i Christiania. Hvor de ved Afreisen herfra ... (?) vare. Ifølge H H. Høierværdighed Biskop Birkelands Tilladelse bestyrede Sognepræst Rasch Jostedals Kald fra 6te November 1867 til 7de juni 1868 paa hvilken Dag han holdt sin Afskedstale, og forlod han Dagen derpaa, efter at

have udført nogle ministerielle Forretninger, Jostedals elskelige Menighed, efter i omtrent 14
½ Aar at have været deres Præst.

[Del 4.] Om Justedals eller Breums Præstegaard

[s. 76A] Af Husene paaligger det Almuen at vedligeholde: 1. Hovedbygningen der bestaaer af 2 smaae Stuer og et Lidt Sengekammer til hver, et lidet Spisekammer og Kjøkken. 2. Borgestuen. 3. Koehuset. Det paaligger Præst efter Præst at vedligeholde: a) Ladebygningen; b, tvende Hestestald; c, tvende Stabure; d, Gedestalden; e, Ildhuset; f, Qvernehuset; g, Smedien; h, Tørkestuen; i, et Sælhuus paa Stølen samt 6 Løder i Skoven.

Inventarium

Det bestaaer i en Kakkellovn med Trommel, som staaer i Dagligstuen.

Præstegaardens Eiendele adskilles mod Syd fra Nedrelie deels ved et Gjerde deels ved nedfalte Mærkestene; mod Øst gjør Storelven Delet mellem Breum, og mod Nord er den ved Sagerelven adskilt fra Bakken og mod Vest ad Iisbræen. Sæterhavn om Someren have tilfældes med Eieren af Gaarden Bakken paa den saakaldte Bakkedal, 1/3 Miil fra Præstegaarden.

Den har en Udsed af 5 Tønder Byg, hvorefter i Almindelighed avler 30–35 Td.; 10 Tønder Potates, hvorefter avler fra 50–100 Tønder. Føder 16 Fæe(?) Kreaturer og 70–80 Geder og Sauer tilsammen, da her er Overflødighed af Birke- og Order(?) - Skov. Til dette Kreaturhold bør man om Høsten forsyne sig med 6–7000 Kjørver(?) Høy. – Af alle Gaarde i Præstegjeldet er denne meest udsat for Frost, dog har nu mange Aar efter hinanden været gode. Uagtet Gaarden er meget let at bruge, og derved giver Langt mere af sig end ved Bortforpagtning, har den dog – ubegribeligt nok – i Mands Minde ikke været brugt af andre Præster end Leigh, af hvem den er betydeligt forbedret.

Den har kun een Plads, Øvregaarden Kaldet, der for Nærværende bruges af 2. De føde tilsammen 8–10 Fæekreaturer, 40–50 Geder og Sauer tilsammen; [s. 76B] Udsæden er 1 Tønder Byg og 2 Tønder Potates. – Den aarlige afgift har fra 1829 vært 3 bm(?) [*bismarpund?*] Smør af Hver, og tilsammen have de spundet 2 bm Strye. – Da Sommeren her er saa Kort, kunne de ikke vel svare Arbeidsdage.

[Del 5.] De faste Indtægter

[s. 94A] Her findes intet Mensalgods. ---

Den seneste Fortegnelse over Tidenden som Gaardmændene af Justedals Præstegjæld have at yde til dens Sognepræst er af 12 Mai 1802, saalydende:

Fossen			
Aasen	Af disse Gaarde svares aarlig:		
Breum	1 ** Smør		
Kreken	2 Ort i Penge		
Espe	4 Sk til Lys		
Nedre-Myklemyhr	1 Kalveskind		
Sperla	1 Slottedag		
Nedre-Lie			
Bakken	1 Skydskløv hvert 3 ^{die} Aar af alle Gaardmænd, saaledes		
Kronen	at Præsten skal have 10 Kløver om Aaret.		
Snethun			
Grov			
Nedre-Faaberg	Den Orden(?), svare Skydskløvene præsteredes(?) i		
Øvre-Faaberg	Aaret 1841	1842 \ 1869/	1843
Hellegaard	Nedrelie	Aasen	Hellegaard
Ormberg	Sperle	Kreken	Kronen
Haugen	Bruem	Snethun	Hougen
Bersæt	Mjeldvæhr	Grov	Øvre-Faaberg
Mjølvæhr	Lien	Bakken	Nedre-Faaberg
Vigen (Kjervig)	Elvekrog	Ormberg	Nedre-Myklemyr
Lien	Yttri	Wamberg	Bierkehoug
	Øien	Øvre-Myklemyr	Espe
	Fossen		Bjerk
	Bergsæth		Kjervig

[påskrift:] De refererede 2 Kløver betales med 6 ort, som udlignes paa alle anførte gaarde

Yttrie 12 Mærker Smør 32 Sk i Penge, 4 Sk til Lys; 1 Kalveskind, 1 Slottedag

Elvekrog ligesom Yttrie. \Dog viser Tiendecommissionsforretningen at *** ** ikke 32 men 36 Sk./

Bjerk, 16 Mærker Smør, 32 Sk i Penge, 4 Sk til Lys, 1 Slottedag, 1 Kalveskind.

Wanberg, 8 Mærker Smør, 1 Ord i Penge, 4 Sk til Lys, 1 Kalveskind, 1 Slottedag.[s. 94B]

Øvre-Myklemyhr | Hver aarlig 14 Mæler Smør, 32 Sk i Penge, 4 Sk til

Øien | Lys, 1 Kalveskind og 1 Slottedag.

Bjerkehøug 2 Ort i Penge, 4 Sk til Lys, 1 Kalveskind og 1 Slottedag.

Nijegaard d: 12 Mai 1802

J: Lind

Samme Dato, nemlig den 12 Mai 1802 sluttede Sognepræst Lind med Gaardmændene den for Præsterne skadelige Forening, at i stedetfor Smørret skulde betales Penge efter 5 1/3 Sk pr Mark, og for Kalveskinde 10 Sk, hvormod baade Præstene lede Tab, og havde langt verre for at faae sit Tilgodehavende, da Penge her ere en Sjeldenhed. Ikke destomindre har Almuen fra 1822 af vedblevet at betale in natura, og vil den vistnok ikke heller for Eftertiden heri gjøre nogen Forandring eller Indvending.

Istedetfor Offer ved Alteret yder hver Gaardmand Offerskjæppe efter Kapitulstaxt, og hver Huusmand, Inderste og confirmeret Dreng og Pige 8 Sk om Vaaren og 4 Sk om Høsten, hvilket erlægges naar de indskrive sig til Alters. \Heri er ogsaa indbefattet det saakaldte Præstoffer til **ederdag(?) for *** Ubetydelighed(?). Gifte Kaarfolk betale efter Skik og Brug 24 Sk. i Offer om Aaret. / [innskøtet er av ei anna hand og vanskeleg å tyde]

Til de faste Indtægter komme endvidere 40 (Firti) Spesiedaler, som aarlig svares af Sognepræsten til Vos Præstegjeld i Bergens Stift og erlægges i December Maaned for hele det **ne Aar, samt 19 1/2 Td Korn, der er(?) tillagt Kaldet af forskellige Kirker i Indre- og Ytre-Sogns Fogderie efter nedenstaaende Fortegnelse:

Lyster Præstegjeld	
Dahle Hovedkirke	2 ½ Td Byg
Forthuns Kirke	1 Td. do.
Goupne Kirke	1 Td. do.
Sogndals Præstegjeld	
Stedje Hovedkirke	2 Td. do.
Norum Kirke	1 Td do.
	7 ½ Td.
[s. 95A] Transp	7 ½ Td Byg
Havsloe Præstegjeld	
Havsloe Hovedkirke	1 Td do.
Fedt Kirke	½ Td do.
Lerdahls Præstegjeld	
Tynjum Kirke	2 Td do.
Houge Kirke	½ Td do.
Aardahls Kirke	1 ½ Td do.
Leganger Præstegjeld	
Leganger Hovedkirke tilligemed *** Capl.	3 Td. Do.
Rinde Kirke	½ Td. Blandkorn
Tygum Kirke	1 Td. Havre
Vigs Præstegjeld	
Vigs Hovedkirke	1 Td. Byg
Hoppestad Kirke	½ Td. Do.
	<hr/>
	19 ½ Td.

Tiendekornet leveres paa Mæhlemaals(?)

[I *høgre marg*, s. 95 A:] Ifølge naadigst Resolusion af October 1858, meddelt gjennem Stiftsdirectionens Skrivelse af 19 October 1858, nyder Sognepræsten til Jostedal en aarlig Afgift af 2 – to – Spd, for de af Præstegaardens Grund, til *** af Kirkegaarden udlagte 2000 □ Alen. Afgiften svares af Kommunen og har Præstegaarden Ret at høste Fodret paa det udlagte Stykke.

De 40 Spd. af Vos Sognekald ere formeentlig tilfalden Justedals Sognepræst i 1751 eller 1752, som sees af en Skrivelse fra Biskop E. Pontoppidan til da værende Sognepræst til Justedalen, Matthias Foss, hvilken Skrivelse er dateret: Bergen d 7 Juli 1751, og som formedelst dens iturevne(?) Forfatning, hvormed den **steligen kunde længere læses og opbevares, her indført ordlydende:

”Velærværdige Hr Pastor!

At Hans Kongl: Mayt ved den W** Sogne-Kald, formedelst Hr Joh: Chr: Haari dødelige afgang forefaldne vacance, allernaadigst haver tillagt Eders Velærværdigste en aarlig pension af samme Kald paa 50 Rdlr: skrives Halvtrediesindstive(?) Rigsdaler, hvilken tager sin Begyndelse fra den Tid bemeldte Hr. Haari Successor tiltræde Kaldets Indkomster alene; sligt har jeg ikke villet efterlade Eders Velærv: hermed at tilkjendegive, og haaber da dermed lader sig destomere opmuntre til Flid og Troeskab i Herrens Gjærning, hvortil jeg ønsker dem særdeles Naade og Velsignelse, forblivende Eders

Bergen, den 7(?) July 1751.

Velærværdigheds

tjenstberedvilligste

E. Pontoppidan

Til Hr Matthias Foss i Justedahl

Den ** Guds(?) Afskrift attesteres

**Hellberg(?)

Autorisasjon

Denne af 46 (Firti og Sex) gjennemdragne og forseglede blade bestaaende Bog autoriseres herved til Kaldsbog for Justedalens Sognepræst.

Lysters Præstegaard d. 23. Jun. 1834.

Neumann.

Denne ny af 126 gjennemdragne og forseglede Blad bestaaende Bog autoriseres herved til fremdeles at tjene som Kaldsbog for Justedalens Sognepræst.

P. T. Justedal 12 Septbr. 1898,

** Bugge.

Prost i Indre Sogn.